

Majkl Kaningem

DAN

Prevela s engleskog
Branislava Radević-Stojiljković

■ Laguna ■

Naslov originala

Michael Cunningham
DAY

Copyright © 2024 by Michael Cunningham
Translation copyright © 2024 za srpsko izdanje, LAGUNA

Fotografija autora © Richard Phibbs

Kolo VII / Knjiga 30

Ova knjiga je posvećena Franses Koadi.

Ustala iz prošlosti, moja senka
Dolazi mi u susret tiho.

Ana Ahmatova

5. april 2019.

Jutro

Ovako rano Ist River dobija neki tanak providan sloj, svetlu čeličnosivu kožu koja izgleda kao da pluta preko same reke dok voda iz noćno crne prelazi u neprozirnu tamnozelenu boju nastupajućeg dana. Svetla na Bruklinskom mostu blede na pozadini neba. Čovek podiže metalni kapak sa svoje radnje za popravku cipela. Mlada žena s konjskim repom džogira pored sredovečnog muškarca koji se, u maloj crnoj haljini i cokulama, konačno vraća kući. Poneki ponegde osvetljeni prozor svetli tačno kao mesečeva četvrt.

Izabel ne spava, stoji na prozoru spavaće sobe, u XXL majici koja joj dopire do sredine butina. Ona žena s konjskim repom protrčala je pored muškarca u haljini dok je uvlačio ključ u bravu svog haustora. Čovek koji popravlja cipele podiže čeličnu rešetku, priprema se da otvori radnju. Zašto otvara tako rano, kome je uopšte potrebno da popravlja cipele u pet ujutru?

Stigli su prvi obazrivi znaci proleća. Drvo ispred Izabelle zgrade (srebrni javor, koji je, prema *Guglu*, „neuredno

drvo plitkog korenja“) proizvelo je male pupoljke koji će se uskoro raspući u petokrake listove, neugledne sve dok ne zalepršaju na vetru dovoljno jakom da otkrije njihovo srebrno naličje. U prozoru preko puta stoji buket zelenkada u čaši s vodom. Izgleda da se zimska svetlost, koja je mesecima bila nepomična i bleđa, ubrzala kao da su molekuli vazduha nanovo aktivirani.

Iako je početak aprila u Bruklinu, proleće po kalendaru, pravo proleće – s nagoveštajima zelenila, buđenjem stabljika i izdanaka – još je nedeljama daleko. Pupoljci na drvetu i dalje su samo tvrdi čvorići, čekaju da naprsnu i otvore se. Zelenkade u prozoru preko puta samo znače da možeš da ih kupiš u lokalnoj radnji, da su počele da stižu odnekud gde rastu.

Izabel se okrenula od prozora da pogleda u Dena, koji još duboko spava, teško diše, detinje koliko četrdesetogodišnjak može da liči na dete, usta opuštenih i otvorenih, dok mu plava, skoro bela kosa svetli u polumračnoj sobi.

Zamisli samo, da tako spava. Izabel zavidi Denu na njegovom daru za san, ali je i zahvalna zbog toga. Onim satima kad Den i deca spavaju, ona – za koju je spavanje retko više od iskidanog, snovima istačkanog pokušaja da spava – može da bude sama u stanu, da uroni u svoje sanjarenje noćne osame, obeleženo samo zelenim LED ciframa na kuhinjskom časovniku.

Kad se ponovo okrenula ka prozoru, ugledala je sovu. Najpre je izgledala kao da je izrasla iz grane drveta na koju se smestila. Perje joj se gotovo savršeno slaže sa mrkom, šarenkastom sivosmeđom korom drveta. Izabel možda ne bi ni videla sovu da nije njenih očiju, dva crno-zlatna diska ne veća od četvrt dolara, usplamtelo pažljiva, krajnje neljudska. Načas izgleda kao da je samo drvo odabralo ovaj trenutak da

obavesti Izabel da je svesno, budno i oprezno. Sova – mala, otprilike veličine baštenske rukavice – isprva izgleda kao da gleda u Izabel, ali pošto se Izabel privikla na njen pogled, jasno je da gleda u nešto blizu Izabel, da ne zuri samo u nju već i u sobu u kojoj ona stoji – u noćni stočić s neupaljenom lampom i poslednje izdanje *Atlantika* na njemu; u zid iza stola sa uramljenom fotografijom dece, profesionalnom, crnobelom, na kojoj su deca uznemirujuće bezazlene, poslušne verzije sebe. Sova je usmerila netrepćuće mačje oči na sve sa Izabeline strane stakla, čini se da ne razlikuje Izabel od lampe i fotografije, da ne razume ili je nije briga što je ona živa, a ostalo nije. Ona i sova su za trenutak ostale svaka na svom mestu, gledaju se, a onda je sova odletela, tako bez napora da se čini da nije ni mahala krilima, već da je samo pristala da poleti u luku naviše, i nestala. U njenom odlasku ima nekog osećaja abdikacije, kao da je njeno prisustvo na drvetu s druge strane prozora bilo greška, nenameravani otvor u tkanju mogućeg koji treba hitno i efikasno popraviti. Već se čini kao da je sova bila Izabelin san u budnom stanju, što bi imalo smisla s obzirom na to da nije mogla da spava cele prošle noći (obično uspeva nekoliko sati), da samo što nisu nastupile teškoće novog dana (Robi još nije našao drugo mesto gde će da živi, Derik verovatno neće odustati od ponovnog snimanja), i da će ona ubrzo morati da se uključi u sve to, da smogne snage za najubedljiviju moguću predstavu sebe, osobe koja može da uradi sve što se od nje zahteva.

Sova je iščezla. Džogerka je oddžogirala. Onaj muškarac u haljini je ušao u svoju zgradu. Tu je samo čovek koji popravlja cipele, upalio je neonsko svetlo u radnji, svetlo koje ne zrači kroz staklo izloga, ne nudi nikakvo osvetljenje ulici. Izabel ne zna da li čovek koji popravlja cipele, s kojim nikada nije razgovarala (ona svoje cipele popravlja u

centru), otvara tako rano zato što beži od nekih trenutnih borbi kod kuće ili je naprosto nestrpljiv da ponovo dođe u svoj pravougaonik svetlosti jer mu predstavlja zadovoljstvo da upali plavi neonski znak BOLNICA ZA CIPELE (stvarno bi trebalo da počne da njemu nosi cipele, makar samo zbog toga što o svojoj radnji misli kao o bolnici za cipele) i ponovo aktivira metar visoku lutku u izlogu, od sunca izbledelu... lisicu, rakuna?... što sedi za obučarskom tezgom, podiže i spušta minijaturni čekić, koji će, sad kad ga je čovek koji popravlja obuću ponovo uključio, sad kad znak BOLNICA ZA CIPELE blešti neonskoplavo i životinja se vratila svome radu, poslužiti kao objava početka dana.

Da je Vulf stvaran, bio bi neuhvatljiva figura u srcu priče. Bio bi živahan, prijateljima okružen tip kog ste propustili da upoznate na zabavi, atletski građen stranac kog ste opazili kako izlazi iz voza B, princ čiji bi poljubac mogao sve da popravi kad bi bio u stanju da vas nađe, u komi u staklenom kovčegu, duboko u šumi.

Svih 3.407 Vulfovih pratilaca osećaju manje-više isto prema njemu. On je jedan od onih momaka koji izgledaju ne samo kao da dobijaju ono što žele već i kao da žele ono što dobijaju. Vulfovi pratioci lajkuju njegovu hroniku sopstvene svakodnevice. Lajkuju njegovu jednodnevnu bradu kao od samurovine, njegovu razdešenu lepotu. Ujedno je i sjajan i dostupan, običan momak s malo pojačanim zvukom, svetlom pojačanim do kraja. On je zgodnjikav muškarac koji će uraditi ono što treba, koji će ostati, koji u tebi vidi ono... ono specifično tvoje što izgleda promiče opažanju drugih ili za šta s vremenom prestanu da se interesuju.

Vulf je opčinjen tvojom prekrasnom ličnošću. Ima tri-desetak godina. Spreman je da se veže. Nije mu potrebno

da bude najzgodniji u prostoriji, ali ne može ništa protiv činjenice da je najčešće najprivlačniji. On zrači. Pa ipak, lišen je taštine. Seksi je, barem zasad – podiže s benča sto kila, nema pojma o tome kako izgledaju kapi vode u njegovim kovrdžama kad izađe ispod tuša, ne obraća pažnju na momke koji obraćaju pažnju na njegove grudne i trbušne mišiće – i ne gaji unapred bojazni od budućnosti, kad bude kratkovid, kad bude imao nekoliko kila više, dobri doktor koji odano obilazi svoje pacijente, a večeras očekuje vas, samo vas, vi ste sve što želi i sve što mu treba.

Njegovi pratioci lajkuju što je pedijatar, još samo s jednom preostalom godinom specijalizacije, što radi u lokalnoj ambulanti. Lajkuju što živi u Bruklinu sa svojom cimerkom Lajlom i sa Arlet, njihovom nedavno usvojenom mešankom bigla i još nečeg. Lajkuju nagoveštaje, nikad direktno izjavljene, da je imao nekoliko momaka s kojima baš nije išlo i da sad čeka da se zaljubi, ali ne žuri naročito. Veseo je kao nevinašce, uprkos svim krevetima kroz koje je prošao. Nemoguće je odrediti koliko je njegovih pratilaca zaljubljeno u njega, koliko ih je ubeđeno u to da bi se, kad bi ga upoznali, ispostavilo da su baš oni osoba koju Vulf tako strpljivo čeka.

To je preteško pitanje za ovako rano jutro, kad Robi tek treba da pročita više od dvanaest pismenih radova učenika kojima predaje istoriju u šestom razredu, o tome kako su se domoroci mogli osećati kad je doplovio Kolumbo.

Razmišljajući o Vulfovom prvom postu toga dana, Robi kuva kafu, ubacuje u usta paksil i aderal, zastaje da se orijentiše pod kvadratom sve svetlije sivog neba koje sija kroz kuhinjski krovni prozor, fušerski napravljen dodatak nekog prethodnog stanara. Zaista omogućuje više svetlosti u stanu u potkrovlju, ali isto tako i prokišnjava, uprkos svim naporima da ga zaptiju. Čak i sada jedna kap vode, svetla kao samo

nebo, podrhtava u donjem levom uglu krovnog prozora. Rosa, kondenzacija, štagod. Kiša nije padala nedeljama.

Ceo stan je pod invazijom vode: slavina u kupatilu ne prestaje da kaplje; tamna linija izlivanja se skuplja, čak i kad pada najslabija kiša, na podu ispod kliznih staklenih vrata koja omogućuju pristup požarnom stepeništu i koja su sigurno delo istog onog dobronamernog ali neveštog bivšeg stanara. Da je Robi bio skloniji morbidnoj romantici, možda bi pomislio da je ovo nezaustavljivo curenje trag žalosti od koje su patili prvobitni stanovnici potkrovlja, možda mlade Irkinje koje su došle u Ameriku da pobegnu od gladi, samo da bi se otimale za posao sluškinja – devojke koje su bile tražene u Dablinu, devojke za koje su govorili: *Za koju godinu biće u punom cvatu*. Devojke od kojih se sad očekivalo da budu zahvalne za dva vlažna sobička na tavanu u jednoj od istovetnih kuća u nizu u Bruklinu.

Robi je poslednji u nizu ljudi koji, za razliku od davno umrlih irskih devojaka, za ovu pretrpanu jazbinu misli da je s njom imao sreće. Koji je od njegovih skorijih prethodnika bio optimista što, u pokušaju da dobije više svetlosti, nije predvideo kišu i susnežicu bruklinskih zima? Ko je još (mora biti još nekog) okrećio prostor u tamno narandžasto-smeđe, što je potom prefarbano belim, ali je iza sudopere ostala stara boja, nalik najtužnijem mogućem duhu. Da li je taj stanar došao pre ili posle onog koji je probio prozor što prokišnja na tavanici?

A sad je tu Robi, nastavnik koji zarađuje šezdeset soma i preživljava u Njujorku, gde ne možeš da iznajmiš ništa pristojno za život za manje od tri hiljade, minimum, u Njujorku, gde je, ako imaš sreće, tvoja sestra kupila dva poslednja sprata stare gradske kuće i ponudila ti tavan za manje od onog što plaća za kredit.

Imaš sreće sve dok ne prestaneš da imaš sreće. Imaš sreće dok tvoja sestra ne poželi da joj vratiš stan.

Vreme je, onda, da postaneš kovač svoje sreće.

Aderal počinje da deluje. Što je sreća, s obzirom na to da je Robi sinoć gledao pet epizoda serije *Flibeg* umesto da pročita preostale pismene radove, i dalje nagomilane na kuhinjskom stolu.

Može da odloži čitanje radova zato što je škola zatvorena na nekoliko sati danas pre podne dok budu testirali zidove na prisustvo azbesta. Opšte je prihvaćeno da je azbest uklonjen iz zidova pre više od dvadeset godina, ali neko je nedavno primetio da iz arhiva nedostaju izveštaji o uklanjanju, kao i svi ostali izveštaji za godinu 1998, pa ekipa ljudi, koje Robi zamišlja u zaštitnim skafanderima, buši zidove u traganju za azbestom kojeg verovatno tamo nema, osim ako zidovi zaista nisu nikad pregledani – osim ako izveštaji koji „nedostaju“ nikad nisu ni postojali, nego su svi jednostavno pretpostavljali da je to obavljeno.

Robi je uzeo prvi rad s vrha gomile, dajući sve od sebe da odloži brigu o tome da li su njegovi učenici i on udisali nevidljive crne udice u pluća svakoga dana od ponedeljka do petka.

Podigao je rad Sonje Tomas. Sonja je kontemplativna rđokosa devojčica čija je priča da je usvojena iz Rumunije po svemu sudeći izmišljena, ispričana kao priča o njenom poreklu iz razloga koje niko ne razume i za koje još niko nije pitao.

Prva rečenica njenog rada glasi: „Mislili smo da nam taj čovek na velikom brodu donosi magiju.“

Robi je spustio rad. Još nije spreman. Razmatra da li da pojede kesicu flipsa. Iznenađuje ga ono što većina ljudi već zna: mora biti nekih zapetljanih nizova jedva vidljivih veza, podzemne mreže koja povezuje one brodove što se pojavljuju na horizontu radi javne prodaje robova, Luisa

i Klarka kad su prvi put ugledali reku Misuri, Rata koji će okončati sve ratove, Svetsku izložbu u Čikagu, Depresiju i Nju dil, još jedan rat, raketne pojaseve koje bi do sada već trebalo da nosimo, nasumične pucnjave na mestima za koja se pretpostavlja da nisu opasna (škole i bioskopi, seoske poljane, spisak se nastavlja) dok ljudi umiru pokušavajući da pređu granicu i uđu u zemlju gde se nadaju da će biti sluge ili baštovani, dok se na nedokučivim razdaljinama pojavljuje sve više nastanjivih planeta, dok i sam Robi brine zbog toga što gubi stan u kojem su nekada bile zarobljene one odavno umrle devojke Irkinje.

Nada se da ni njegova ni Sonjina pluća nisu izbodena kancerogenim kukama. Pita se da li bi trebalo da pokuša da ponovo bude sa Oliverom. Pita se da li je sam sebe osudio na takvu sudbinu jer predaje u državnoj školi s nula budžeta, gde je sasvim moguće da testovi na azbest nikad nisu bili sprovedeni. Pita se da li je odluka da ne studira medicinu ipak bila pogrešna. Pita se treba li da razmotri onaj jednosobni stan u Bušviku, koji ima visoku tavanicu, ali samo jedan prozorčić? Da li je ishitreno odbio „mini-potkrovlje“ (tako je oglašen) zato što ima zajedničko kupatilo sa susednim mini-potkrovljem?

Možda je Vulfu potrebno da se upusti u neku avanturu. Da ode na neko vreme, da putuje. Najzad, Vulf živi na istočnom rubu ogromnog kontinenta koji je domaćin farmama koje plutaju po moru kukuruza, planinama i šumama i restoranima brze hrane koji rade celu noć i gde će te neko osloviti kao „srce“ dok ti dosipa kafu u šolju. Njegovi pratioci bi sigurno želeli da se on upusti u sve to. Barem neki od njih sigurno žele da znaju da je tamo napolju, u pokretu. Mogli bi im se ukrstiti putevi. Moglo bi se pokazati da su baš oni ti koje on sve vreme čeka.

Ko se ne nada da će mag stići na njegove obale?